

Asia C-264/22

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

20.4.2022

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Tribunal da Relação de Lisboa (Lissabonin ylioikeus, Portugali)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

5.4.2022

Valittaja:

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Vastapuoli:

Victoria Seguros S.A.

**Tavanomaisessa menettelyssä ja erityismenettelyssä käsiteltävät valitukset
(2013)**

Asianumero: 121/17.0TNLSB.L1

Valitus – lopullinen päätös

Asian käsitellyt tuomioistuin – Tribunal Marítimo de Lisboa (Lissabonin merituomioistuin, Portugali) – J2 (toinen jaosto)

Valittaja: Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Vastapuoli: Victoria Seguros, S.A.

Tiivistelmä

1. Riidanalainen tosiseikasto edellyttää lainvalintaa kahden Euroopan unionin jäsenvaltion välillä, joten sopimussuhteen ulkopuoliseen siviilioikeudelliseen (ja kauppaoikeudelliseen) vahingonkorvausvastuuseen, jonka on katsottava sisältävän henkeen tai ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuneen loukkauksen,

sovellettava lainsäädäntö on määritettävä ensisijaisesti Rooma II -asetuksen (11.7.2007 annettu asetus (EY) N:o 864/2007) 1 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti; kyseinen asetus on sovellettavissa suoraan Portugalin kansallisessa lainsäädännössä, kuten Portugalin perustuslain (Constituição da República Portuguesa) 8 §:n 3 momentista ilmenee.

2. Ennakkoratkaisupyyntöillä on kaksi tavoitetta: se tarjoaa takeen unionin oikeuden soveltamisen hajautuneisuuden vuoksi, ja sillä taataan unionin oikeutta soveltavina yleisinä tuomioistuimina toimivien kansallisten tuomioistuinten asema kaikkien Euroopan kansalaisten oikeudellisen yhdenvertaisuuden varmistamiseksi.

3. Koska Rooma II -asetuksen oikeudellisen kehyksen tulkinnasta ja soveltamisesta on ilmennyt perusteltuja epäilyksiä, jotka vaikuttavat keskeisesti asianosaisten välisen riidan lopulliseen ratkaisuun ja erityisesti valituksen kohteen arviointiin, on Euroopan unionin tuomioistuimelta pyydettävä ennakkoratkaisua, jotta vältetään tarkasteltavana olevan unionin oikeuden eriävät tulkinnat.

4. Euroopan unionin tuomioistuimelta päätetään siis pyytää ennakkoratkaisua seuraavaan kysymykseen: sovelletaanko korvausoikeuden vanhentumissääntöihin onnettomuuden tapahtumapaikan lainsäädäntöä (Portugalilain lainsäädäntöä) 11.7.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 864/2007 (Rooma II) 4 artiklan 1 kohdassa ja 15 artiklan h alakohdassa säädetyn mukaisesti vai tuleeko kyseisen asetuksen 19 artiklan perusteella vahingonkärsijän sijaantulijan tilanteessa sovellettavaksi sijaantulijana olevan kolmannen osapuolen lainsäädäntö (Ranskan lainsäädäntö).

*

**Tribunal da Relação de Lisboa (Lissabonin ylioikeus, Portugali)
seitsemännen jaoston välipäätös**

I. ASIAN TAUSTA

1. Kanne

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d’Autres Infractions nosti tavanomaisessa menettelyssä käsiteltävän kanteen **Victoria Seguros, S.A:ta** vastaan ja vaati, että vastapuoli oli määrättävä hyvittämään sille **229 480,73** euroa (kaksisataakaksikymmentäyhdeksäntuhatta neljäsataakahdeksankymmentä euroa ja seitsemänkymmentäkolme senttiä) kanteen tiedoksiantopäivästä laskettuine viivästyskorkeineen.

Se väitti kanteensa tueksi, että Ranskan kansalaiseen [–] oli törmännyt Alvorin uimarannalla 4.8.2010 vene, jota oli ohjannut veneen omistaja [–], jonka siviilioikeudellinen vahingonkorvausvastuu oli siirtynyt vastapuolelle; törmäyksessä veneen moottori oli osunut kyseiseen henkilöön, joka oli uimassa ja sukeltamassa alueella, jolla veneily oli kielletty ja joka oli tarkoitettu ainoastaan

uimiseen; uimari oli saanut osumasta vakavia vammoja ja tarvinnut monenlaista lääketieteellistä hoitoa.

Uimari vaati valittajalta, joka on muun muassa vahingonkorvauksia tapaturmien johdosta maksava ranskalainen vakuutuslaitos, Lyonin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa korvausta Portugalissa tapahtuneen onnettomuuden aiheuttamista vahingoista.

Kyseisessä menettelyssä asianosaiset sopivat 229 480,73 euron korvauksesta, jonka valittaja on jo maksanut vahingonkärsijälle.

Käsiteltävään asiaan liittyvässä kanteessa vaadittiin siten määräämään vastapuoli hyvittämään valittajalle valittajan maksama edellä mainittu rahamäärä, ja valittaja väitti, että vahinkoon ja korvausvelvollisuuteen oli sovellettava Portugalin lainsäädäntöä, mutta vanhentumissääntöihin ja määräaikojen laskentaan oli sovellettava Ranskan lainsäädäntöä 11.7.2007 annetun asetuksen (EY) N:o 864/2007 19 artiklan mukaisesti.

Vastapuoli vastusti vaatimusta ja väitti oikeuden vanhentuneen lopullisesti, ja toisaalta vastapuoli riitautti valtaosan vahinkotapahtumaan liittyvistä tosiseikoista ja vaati kanteen tutkittamatta jättämistä ja vaatimuksesta vapauttamista.

Lyhyesti sanottuna vastapuoli väitti siis, että erityisesti vanhentumisessa oli sovellettava Portugalin lainsäädäntöä, kun huomioon otetaan Portugalin siviililain (Código Civil) 45 §:n 1 momentin säännökset, ja se väitti oikeuden vanhentuneen lopullisesti siviililain 498 §:n 1 momentin mukaisesti, sillä valittajan oikeus oli ollut jo pitkään vanhentunut, kun kanne nostettiin 29.11.2016, yli kuusi vuotta vahingon tapahtumisen jälkeen.

Vastapuoli myönsi ainoastaan onnettomuuden tapahtumisen sekä onnettomuudessa osallisena olleen aluksen omistajan kanssa tehdyn merivakuutuksen olemassaolon, mutta se riitautti varsinaiset onnettomuuden tapahtumahetken olosuhteet väittämällä, että tosiseikat osoittivat uimarin olevan yksin vastuussa etenkin, koska hän oli uimassa uintialueen rajaavien kelluvien rajausköysien väärällä puolella eli uintialueen ulkopuolella, yli 300 metrin päässä rannasta, eikä hänellä ollut uimarin turvapoijua; joka tapauksessa vastapuoli piti vaadittua summaa kohtuuttomana.

Vastauksessaan valittaja vaati hylkäämään vanhentumista koskevan väitteen ja esitti lyhyesti sanottuna, ettei vanhentumisaika ollut kulunut Ranskan lainsäädännön eikä myöskään Portugalin lainsäädännön perusteella Portugalin siviililain 498 §:n 3 momentissa säädetyn mukaisesti, sillä kyseisen säännöksen mukaan vanhentumisaika on kymmenen vuotta hyvitysoikeuden käyttämisen osalta, ja kyseinen määräaika oli alkanut kulua vasta, kun korvauksen viimeinen erä oli maksettu vahingonkärsijälle, eli 7.4.2014, jolloin valittaja oli suorittanut vahingonkärsijälle viimeisen maksun.

*

[– –] [asian käsittelyn etenemistä selittävä toteamus]

Asian käsittelyssä järjestettiin säännönmukaisesti suullinen käsittely, minkä jälkeen annettiin tuomio, jossa vanhentumista koskeva väite hyväksyttiin, kanne hylättiin ja vastapuoli vapautettiin vaatimuksesta.

2. Valitus

Valittaja oli tyytymätön tuomioon, joten se teki siitä valituksen, jossa se esittää tiivistetysti seuraavat vaatimukset:

A – Valittajan oikeus vaatia sijaantulon perusteella hyvitystä määrästä, jonka se on maksanut vahingonkäräjälle, ei ollut vanhentunut kanteen nostamispäivänä. **B** – Sijaantuloon perustuva valittajan oikeus syntyy vasta sen jälkeen, kun korvaus, josta kanteella haetaan hyvitystä, on maksettu. **C** – 11.7.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 864/2007 19 artiklassa säädetyn mukaisesti sijaantulossa sovellettava lainsäädäntö on tässä tapauksessa Ranskan lainsäädäntö. **D** – Ranskan lainsäädännön mukaan Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et D’Autres Infractionsin sijaantulon kohdalla vanhentumisaika on alkanut kulua siitä päivästä, jona tuomioistuin antoi päätöksensä, eli 20.3.2014. **E** – Tällöinkin on kulunut vain kymmenen vuotta [– –]. [viittaus lausumiin] **F** – Ranskan lainsäädännön perusteella valittajan oikeus ei ollut vanhentunut, kun kanne nostettiin. Tuomioon yhtymättä on kuitenkin todettava, että **G** – jos hyväksytään, että ratkaisu annetaan Portugalin lainsäädännön perusteella, Portugalin siviililain 498 §:n 1 ja 2 momentin perusteella vanhentumisaika alkaa kulua vasta siitä päivästä, jona korvaus maksettiin vahingonkäräjälle. **H** – Sijaantuloa ei siis tapahdu ennen kyseisen maksun suorittamista. **I** – Ennen kuin 229 480,73 euroa oli maksettu, valittaja ei voinut edes nostaa kannetta, sillä sijaantuloa ei pidetä mahdollisena tulevien eli maksamattomien suoritusten kohdalla. **J** – Siviililain 498 §:n 2 momentin mukaisesti viimeisestä maksusuorituksesta (7.4.2014) laskettuna vanhentumisaika päättyi vasta 7.4.[2017]¹ eli paljon myöhemmin kuin kanne nostettiin ja annettiin vastapuolelle tiedoksi. **K** – Tämän perusteella vedotaan näiden lausumien 51 kohdassa mainittuihin tuomioihin ja erityisesti oikeuskäytännön yhtenäistämistä annettuun Supremo Tribunal Administrativon (ylin hallintotuomioistuin, Portugali) tuomioon nro 2/2018 [– –], jonka ratkaisu on ristiriidassa valituksenalaisen tuomion kanssa. **L** – Edellä esitetyn perusteella asian käsitellyt tuomioistuin [– –] rikkoi tulkintavirheen tekemällä ja soveltamatta jättämällä lainsäädäntöä, joka mainitaan lausumissa ja näissä vaatimuksissa. **M** – Valituksenalainen tuomio on siten kumottava ja tässä esitetyt vaatimukset hyväksyttävä. Lisäksi **N** – on todettava, ettei valittajan oikeus saada hyvitys vastapuolelta ollut vanhentunut, kun kanne nostettiin. **O** – Toteen näytettyjen ja toteen näyttämättömien tosiseikkojen perusteella vastapuoli on määrättävä maksamaan vaadittu summa viivästyskorkoineen alkuperäisen vaatimuksen

¹ Kirjoitusvirheen vuoksi merkitty 7.4.2014, vaikka aiemmin esitetyn perusteella on varmaa, että tarkoituksena on ollut merkitä 7.4.2017.

mukaisesti. Valituksenalaisen tuomion kumoaminen tässä esitetyn mukaisesti on oikeudellisesti asianmukainen ratkaisu.

Vastapuoli kiistää lausumassaan valittajan perustelut ja toistaa, että vaadittu oikeus on vanhentunut lopullisesti, ja se vaatii lyhyesti sanottuna vaatimuksesta vapauttavan tuomion pysyttämistä.

*

Valitus otettiin käsiteltäväksi, ja sillä todettiin olevan devolutiivinen vaikutus.

[– –] [asian käsittelyn etenemistä selittävä toteamus]

3. Valituksen kohde

Valituksen laajuus rajautuu valittajan esittämiin vaatimuksiin, ja vaatimuksissa esitetyt kysymykset on ratkaistava [– –]. [asian käsittelyn etenemistä selittävä toteamus]

Valittajan esittämien vaatimusten tarkastelun perusteella on ratkaistava, voidaanko käsiteltävässä asiassa soveltaa Ranskan lainsäädäntöä, jonka perusteella vaaditun oikeuden vanhentumisaika ei ole kulunut, vai onko niin ikään toissijaisesti todettava Portugalin lainsäädäntöä soveltaen, ettei kyseinen oikeus ole lopullisesti vanhentunut, kun huomioon otetaan viimeinen vahingonkärsijälle suoritettu maksu.

Ratkaistavana olevaan aiheeseen liittyvät seuraavat valituksessa esille tulleet seikat:

- jäsenvaltioiden kansalaisten välisistä sopimukseen perustumattomista velvoitteista 11.7.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 864/2007 (Rooma II) perusteella sovellettava kansallinen lainsäädäntö sekä Portugalin siviililain 45 §:ään sisältyvä lainvalintasääntö;
- Rooma II -asetuksen 4 artiklan 1 kohdan ja 15 artiklan h alakohdan tulkinta ja soveltaminen; valittajan asema vahingonkärsijän sijaantulijana ja Rooma II -asetuksen 19 artiklan soveltamisala; tapahtumapaikan lakia (*lex loci damni*) koskeva pääsääntö sekä vahingonkärsijän sijaan tulemista koskeva erityissääntö;
- Portugalin siviililain 498 §:n 2 momentin asiallinen ja henkilöllinen soveltamisala; sijaantulon perusteella tai takautumisoikeuden perusteella vaaditun oikeuden oikeudellinen luonne; kyseisen säännöksen tulkinta oikeuskirjallisuudessa ja oikeuskäytännössä; erissä maksetun rahamääräisen korvauksen vanhentumisajan *die a quo*.

II. PERUSTELUT

A. Tosiseikat

Asian käsitellyt tuomioistuin katsoi seuraavat tosiseikat toteen näytetyiksi:

1. Alvorin uimarannan edustalla (Algarvessa) tapahtui 4.8.2010 kello 17.30 onnettomuus, jossa olivat osallisina omistajansa [–] ohjaama vene [–] ja uimari [–], joka on Ranskan kansalainen [–] [viittaus asiakirja-aineistoon]. 2. Veneen moottori osui kyseiseen uimariin Alvorin uimarantaan kuuluvalla vesialueella [–]. 3. – Uimarilla oli uimalasit, snorkkeli ja uimaräpylät. 4. Onnettomuus tapahtui vedenpinnalla noin 250 metriä itään suhteessa rantaviivaan ja noin 120–140 metrin etäisyydellä rannasta. 5. – Veneily oli alueella kielletty. 6. – Alue oli tarkoitettu vain uimiseen. 7. [–] 8. Veneessä ei ollut minkäänlaisia veneilyn apuvälineitä (kuten GPS-laitetta tai tutkaa). 9. Veneen moottorin osumasta aiheutui uimarille välittömästi [–] [yksityiskohtainen kuvaus aiheutuneista ruumiillisista vammoista]. 10. [–] [idem]. 12. Onnettomuuden jälkeen uimari kuljetettiin Hospital do Barlavento Algarvio -nimiseen sairaalaan. 13. Sitten uimari lennätettiin helikopterilla Lissabonissa sijaitsevaan Hospital de São José -nimiseen sairaalaan, jossa hänet leikattiin ja jossa hän oli hoidossa 4.–9.8.2010 [–] [viittaus asiakirja-aineistoon]. 14. Hänet kuljetettiin 9.8.2010 lentokoneella Ranskaan, jossa hän oli sairaalahoidossa 7.9.2010 saakka [–] [idem]. 15. Hänelle tehtiin lisäksi useita kirurgisia toimenpiteitä [–] [idem]. 16. Vahingonkäräjät oli 7.9.2010–11.11.2010 hoidossa SSR Val Rosay -nimisessä kuntoutuslaitoksessa. Hän oli sairaalahoidossa 16.–19.6.2011 Clínica Parkissa, jossa hänelle tehtiin kirurgisia toimenpiteitä edellä kuvatun onnettomuuden takia [–]. [kuvaus kirurgisista toimenpiteistä] 17. Hän oli täysin työkyvytön 4.8.–11.11.2010, 16.–19.6.2011 ja 14.2.2012 [–] [viittaus asiakirja-aineistoon]. 18. Hänen työkykynsä oli alentunut 60 prosenttia 12.11.2010–2.1.2011. 19. Hänen työkykynsä oli alentunut 50 prosenttia 3.1.–15.6.2011, 20.6.2011–13.2.2012 ja 15.2.–28.12.2012. 20. Edellä kuvatun onnettomuuden seurauksena vahingonkäräjät [–] [vahingonkäräjien kotiosoite] teki korvaushakemuksen valittajalle (vakuutusrahastolle), joka on ensisijaisesti onnettomuuteen joutuneille maksettavista korvauksista vastaava ranskalainen vakuutuslaitos [–] [viittaus asiakirja-aineistoon]. 21. – Menettely käytiin Lyonin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa [–] [idem]. 22. Kyseisessä tuomioistuinmenettelyssä vahingonkäräjät ja nyt käsiteltävän asian valittaja sopivat 229 480,73 euron kokonaiskorvauksesta [–] [idem]. 23. Kyseinen sopimus allekirjoitettiin 3.3.2014, ja se vahvistettiin tuomioistuimessa 20.3.2014; sopimuksen yhteydessä molemmat osapuolet hyväksyivät sen, että onnettomuuden seuraukset oli määritetty asiantuntijan laatimassa lääkärinlausunnossa [–] [–] [asiantuntijan henkilötiedot]. 24. Kaikkien onnettomuudesta aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseksi vahvistettiin korvaus, joka muodostuu seuraavista osista [–] [viittaus asiakirja-aineistoon]: Muut kulut – 2 028,78 euroa; Avustajan palkkiot, kustannusperusteena 13,00 euroa/tunti – 10 640,50 euroa; Ajoneuvon muutostyöt – 5 826,11 euroa; Kotisairaanhoidon palkkiot – 76 153,24 euroa; 100-prosenttinen tilapäinen haitta, kustannusperusteena 25,00 euroa/tunti – 2 415,00 euroa; 60-

prosenttinen tilapäinen haitta – 717,60 euroa; 50-prosenttinen tilapäinen haitta – 8 199,50 euroa; Henkinen kärsimys – 22 000,00 euroa; Tilapäinen ulkonäöllinen haitta – 3 000,00 euroa; Pysyvä toiminnallinen haitta (alenema 45 prosenttia) – 76 500,00 euroa; Pysyvä ulkonäöllinen haitta – 7 000,00 euroa; Pysyvä yleinen haitta – 15 000,00 euroa. **25.** Käsiteltävän asian valittaja maksoi vahingonkärsijälle [–] aiheutuneista vahingoista edellä mainitun kokonaismäärän, 229 480,73 euroa, sekkeinä 15.2.2013 (10 000,00 euroa) ja 7.4.2014 (219 480,73 euroa) [–] [viittaus asiakirja-aineistoon]. **26.** Kanne nostettiin 28.11.2016, ja se annettiin vastapuolelle tiedoksi 12.12.2016 [–] [idem]. **27.** Veneen omistaja [–] oli tehnyt käsiteltävän asian vastapuolen kanssa huviveneitä koskevan merivakuutus sopimuksen, jolla edellä mainittu vene oli vakuutettu [–] ja joka kattoi siviilioikeudellisen vahingonkorvausvastuun 250 000 euron enimmäiskorvausmäärään asti [–] [vakuutuskirjan tunnistetiedot]. **28.** Vastapuoli vastasi 12.8.2014 valittajan edustajan 31.7.2014 esittämään hakemukseen hylkäämällä hakemuksen ja väittämällä, että hakemus oli vanhentunut ja että vahinkoa kärsinyt uimari oli yksin vastuussa onnettomuudesta [–] [viittaus asiakirja-aineistoon]. **29.** Ministério Público (syyttäjä) oli käynnistänyt onnettomuuden jälkeen rikosoikeudellisen menettelyn, jonka käsittelyn Tribunal Judicial de Portimão (Juiz de Instrução Criminal) (Portimåon alioikeus, rikosasioiden tutkinnasta vastaava jaosto; Portugali) oli päättänyt 28.11.2012 [–] [idem]. **30.** – – Vastaanotettuaan tutkinnan aloittamista koskevan hakemuksen Tribunal Judicial de Portimão oli päättänyt rikoksesta epäiltyä [–] vastaan käydyn rikosoikeudellisen menettelyn syytettä hyväksymättä, koska oikeus tehdä rikosilmoitus oli sen mukaan vanhentunut eikä Ministério Público siten voinut lain mukaan ajaa rikossyytettä; kyseinen tuomio annettiin tiedoksi 3.12.2012 [–] [idem]. **31.** Kyseisen menettelyn asianumero oli 37/10.1MAPTM, ja Ministério Público oli syyttänyt rikoksesta epäiltyä tuottamuksellisesta ruumiillisen koskemattomuuden loukkaamisesta. **32.** – – Syyte oli nostettu 30.5.2012. **33.** Onnettomuutta seuraavana päivänä [–] oli antanut Portimåon meripoliisille (Polícia Marítima de Portimão) onnettomuudesta kirjallisen lausuman, joka oli päivätty 5.8.2010, jossa oli hänen allekirjoituksensa ja jonka mukaan vakuutettu ei muun muassa ollut voinut välttää onnettomuutta, koska uimari, joka oli Ranskan kansalainen, oli vedenpinnan alla uintikieltoalueella, joka oli yksinomaan veneilykäytössä [–] [idem]. **34.** Onnettomuuden jälkeen vastapuoli oli pyytänyt Peritotal - Sociedade de Peritagens e Avaliações, S.A. -nimiseltä yritykseltä lausunnon, ja kyseisen yrityksen asiantuntija [–] oli laatinut dokumentoidun lausunnon [–] [viittaus asiakirja-aineistoon ja todistajan henkilötiedot]. **35.** Kyseinen asiantuntija oli tehnyt tehtäviensä hoidon yhteydessä selvityksiä, jotka on yksilöity tarkemmin hänen esittämässään lausunnossa, ja hän laati kirjallisen todistajanlausunnon [–] 10.1.2011 [–] [viittaus asiakirja-aineistoon ja todistajan henkilötiedot]. **36.** Myöhemmin 31.1.2011 sama asiantuntija laati kirjallisen todistajanlausunnon [–] [viittaus asiakirja-aineistoon ja todistajan henkilötiedot]. **37.** Saman asiantuntijan mukaan selvityksissä oli ilmennyt, että uimari, joka oli Ranskan kansalainen, oli onnettomuushetkellä uintialueen rajaavan kelluvan rajausköyden väärällä puolella ja että onnettomuus tapahtui uimarin ollessa uimassa tavanomaisesti uimiseen käytetyn alueen eli

uintialueen ulkopuolella kaukana (yli 300 metrin päässä) rannasta alueella, jolla veneily oli sallittua. **38.** Asiantuntija mainitsi lisäksi, että uimari, joka oli Ranskan kansalainen, oli käyttänyt onnettomuushetkellä uimalaseja (sukellusmaskia), snorkkelia ja räpylöitä eikä hänellä ollut ollut uimarin turvapoijua [– –]. **39.** [– –]. [yhden kirjallisen todistajanlausunnon sisältö, josta ilmenee muutamia yksityiskohtia onnettomuudesta]

Seuraavia tosiseikkoja ei ole näytetty toteen: I. Uimari, joka oli Ranskan kansalainen, oli sukeltamassa, ja hän oli havaittavissa vain pinnalla käydessään, eikä hän ollut antanut mitään hätämerkkejä ennen asianomaista onnettomuutta. II. Vakuutettu [– –] auttoi uimaria, joka oli Ranskan kansalainen, välittömästi onnettomuuden tapahduttua kaikin keinoin. III. Onnettomuus tapahtui, kun asianomainen vene [– –] oli hyvin kaukana rannasta alueella, joka oli tarkoitettu yksinomaan veneilyyn. IV. Uimari, joka oli Ranskan kansalainen, oli onnettomuushetkellä uintialueen rajaavan kelluvan rajausköyden väärällä puolella. V. Onnettomuus tapahtui, kun kyseinen uimari oli uimassa tavanomaisesti uimiseen käytetyn alueen ulkopuolella eli kaukana, yli 300 metrin päässä rannasta (uimarannasta); VI. – – jolla kyseinen vene saattoi liikkua rajoituksetta.

B. Valituksen perusteltavuus

1. Tiivistelmä riidasta

Alvorin uimarannalla 4.8.2010 tapahtuneessa onnettomuudessa olivat osallisina uimari, joka oli Ranskan kansalainen, ja portugalilainen vene, jonka vastapuoli oli vakuuttanut; onnettomuuden jälkeen valittaja, joka on Ranskan lainsäädännön mukaisesti tähän tarkoitukseen perustettu vakuutuslaitos, maksoi uhrille yhteensä 229 480,73 euroa korvauksena onnettomuuden aiheuttamista vahingoista.

Valittaja väitti venettä ohjanneen omistajan olevan yksin vastuussa onnettomuudesta ja vaati vakuutetun rangaistavasta teosta johtuvan siviilioikeudellisen vahingonkorvausvastuun perusteella vastapuolta hyvittämään sille Ranskan lainsäädännön mukaisesti määrän, jonka se oli maksanut vahingonkärsijälle, sillä valittajan näkemyksen mukaan Ranskan lainsäädäntö tuli sovellettavaksi 11.7.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 864/2007 (Rooma II) 19 artiklassa säädetyn perusteella.

Vastapuoli, joka myönsi kyseisen onnettomuuden tapahtuneen ja veneen omistajan kanssa tehdyn merivakuutuksen, on kieltäytynyt alusta asti² suorittamasta valittajan vaatimaa maksua, koska sijaantulo-oikeus oli vanhentunut Portugalin siviililain 45 §:n perusteella sovellettavaksi tulevan samaisen siviililain 498 §:n 1 momentin mukaisesti.

² Käsiteltävän asian kannalta merkityksellisin osin on todettava, että menettelyssä hyväksyttiin väite, jonka mukaan siviilituomioistuin ei ole toimivaltainen käsittelemään vaatimusta, vaan toimivalta on merituomioistuimella.

Vastauksessaan valittaja ei hyväksynyt Portugalin lainsäädännön soveltamista ja väitti, ettei vahingonkäräjälle suoritettun viimeisen maksun ajankohdasta alkanut vanhentumisajan kulumisen ollut päättynyt myöskään siviililain 4[9]8 §:n 3 momentissa säädetyn perusteella.

Asian käsitellyt tuomioistuin antoi tuomion toteen näytettyjen tosiseikkojen perusteella, ja se totesi valittajan vaatiman oikeuden vanhentuneen Portugalin siviililain 498 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti sekä vapautti vastapuolen vaatimuksesta.

Valitusasiassa on riitautettu edellä mainitussa tuomiossa todettu vaaditun oikeuden lopullinen vanhentuminen, muttei kyseisen tuomion perusteena olevia tosiseikkoja, joten valittajan vaatimus kohdistuu vain tuomiossa tehtyyn oikeudelliseen virheeseen.

2. Sovellettavaksi tuleva kansallinen lainsäädäntö

Kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetun tilanteen tosiseikasto on luonteeltaan rajatylittävä, ja sen taustalla oleva, sopimukseen perustumatonta siviilioikeudellista vahingonkorvausvastuuta koskeva kanneperuste on monimutkainen: Portugali on varsinaisesti onnettomuuden tapahtumapaikka ja veneen rekisteröintivaltio, ja veneen omistajan väitetään olevan vastuussa; vahingonkäräjä on Ranskan kansalainen ja asuu Ranskassa; valittaja on Ranskan oikeuden mukaan perustettu laitos, josta säädetään Ranskan lainsäädännössä, ja se kohdistaa vaatimuksensa veneen omistajan vakuutuksenantajaan, koska valittaja on vahingonkäräjän, jolle se on maksanut korvauksen aiheutuneesta vahingosta, sijaantulija.

Asian käsitellyt tuomioistuin totesi edellä esitettyssä tilanteessa lyhyesti sanottuna, että riita oli ratkaistava Portugalin lainsäädäntöä soveltaen enintään valittajan vaatiman oikeuden luonteen ja vanhentumissääntöjen osalta. Se totesi, että Portugalin lainsäädännön perusteella vaadittu oikeus oli siviililain 498 §:n 1 momentin mukaisesti vanhentunut, sillä onnettomuuden tapahtumisesta oli kulunut yli kolme vuotta, ja että koska valittaja oli vahingonkäräjän sijaantulija aiheutuneiden vahinkojen korvausoikeuden osalta, ei siihen voitu soveltaa vakuutuksenantajan takautumisoikeutta koskevaa uutta vanhentumisaikaa, josta säädetään edellä mainitun pykälän 2 momentissa; se totesi niin ikään, ettei valittaja voinut vedota omaksi edukseen rangaistavaa tekoa koskevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä sovellettavaan pidempään vanhentumisaikaan, josta säädetään kyseisen pykälän 3 momentissa, sillä vahingonkäräjä ei ollut aloittanut rikosoikeudellista menettelyä eikä myöskään nostanut erillistä siviilioikeudellista kannetta.

Valittaja on edelleen vahingonkäräjän oikeuden osalta sijaantulijan asemassa, kun se kohdistaa vaatimuksensa veneen vakuuttaneeseen vastapuoleen ja väittää päinvastoin, että Rooma II -asetuksen 19 artiklan perusteella käsiteltävässä asiassa on sovellettava Ranskan lainsäädäntöä.

Se väittää siis, että Ranskan lainsäädännön ja erityisesti Ranskan rikosprosessilain (Code de procédure pénale) 706-11 §:n, Ranskan vakuutuslain (Code des Assurances) L-422-1 §:n ja Ranskan siviililain (Code civil) 2270 §:n perusteella vahingonkärsijälle maksetun korvauksen hyvitysoikeuden vanhentumisaika ei ollut kulunut, joten valituksenalainen tuomio on kumottava.

Oikeudelliset perustelut

Tosiseikasto edellyttää lainvalintaa kahden Euroopan unionin jäsenvaltion välillä, joten sopimussuhteen ulkopuoliseen siviilioikeudelliseen (ja kauppaoikeudelliseen) vahingonkorvausvastuuseen, jonka on katsottava sisältävän henkeen tai ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuneen loukkauksen, sovellettava lainsäädäntö on määritettävä ensisijaisesti Rooma II -asetuksen (11.7.2007 annettu asetus (EY) N:o 864/2007) 1 artiklan 1 kohdassa säädetyin mukaisesti,³ kyseinen asetus on sovellettavissa suoraan Portugalin kansallisessa lainsäädännössä, kuten Portugalin perustuslain 8 §:n 3 momentista ilmenee.

Lainvalintaa koskevan Portugalin kansallisen lainsäädännön mukaista ratkaisua ei voida lähtökohtaisesti soveltaa ylikansalliseen oikeuslähteeseen perustuviin lainvalintasääntöihin.

Edellä esitettyjen kansainväliseen yksityisoikeuteen liittyvien kysymysten alalla on jonkin verran dogmaattista ristiriitaa esimerkiksi siltä osin, edellytetäänkö Rooma II -asetuksessa lex forin lainvalintasääntöjen osalta alisteista liittymää (*conexão subordinada*) itsenäisen liittymän (*conexão autónoma*) sijaan, mutta tällä ei ole ratkaisevaa merkitystä tarkasteltavassa asiassa.⁴

Lainvalinnan vapautta koskeva tilanne, jota tarkoitetaan edellä mainitun Rooma II -asetuksen 14 artiklassa, ei ole myöskään mahdollinen nyt käsiteltävässä asiassa, koska rangaistavan teon / onnettomuuden tapahduttua Portugalin alueella on Rooma II -asetuksen 4 artiklan 1, 2 ja 3 kohdan sekä Portugalin siviililain 45 §:n 1 momentin perusteella sovellettava Portugalin lainsäädäntöä.

Riitaa ei voida ratkaista myöskään lievemmän lain periaatteen perusteella, sillä tarkasteltavana ei ole Rooma II -asetuksen 18 artiklassa tarkoitettu onnettomuudessa vahinkoa kärsineen osapuolen nostama suora kanne vakuutusenantajaa vastaan, minkä kohdalla sovellettavan lain tulkinnassa nousisi ensisijaiseksi vahingonkärsijän suojaamiseen liittyvä ensisijainen systeeminen tekijä eli vakuutusenantajaa vastaan paremman suojan antavan lain periaate.⁵

³ Lisäolettamana on, ettei sovellettavaksi tule mikään tarkasteltavan asian alalla tehty kansainvälinen sopimus, jossa Ranska tai Portugali on sopimuspuolena.

⁴ [–]

⁵ [–]

Moutinho de Almeida on huomauttanut Rooma II -asetuksesta nimenomaisesti, että ”velvoitteiden lakkaamisen muodot ovat velvoitteen täyttäminen tai korvaaminen tai vastuussa olevan henkilön kuolema, ja vanhentumisen ja oikeuden menetyksen osalta on huomattava, ettei lievemmän lain periaate ole sovellettavissa”.⁶

Portugalin lainsäädännössä säädetään sijaantulijan suojasta, ja vastapuoli on hyväksynyt valittajan asialegitimaation ja passiivilegitimaation vaatia hyvitystä määrästä, jonka valittaja on maksanut Alvorin uimarannalla tapahtuneessa onnettomuudessa vahinkoa kärsineelle osapuolelle, kun onnettomuudessa osallisena ollutta, vastapuolen vakuuttamaa venettä ohjanneen veneen omistajan väitetään olevan yksin vastuussa onnettomuudesta.

Vastapuoli perustaa vastaväitteensä vain korvausoikeuden vanhentumiseen Portugalin lainsäädännön perusteella.

Näin ollen on todettava seuraavaa.

Rooma II -asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetään pääsäännöstä, jonka mukaan sopimukseen perustumattomaan velvoitteeseen, joka johtuu vahingonkorvausvastuun perustavasta tapahtumasta, sovelletaan sen maan lakia, jossa vahinko aiheutuu.

Sovellettavan lain soveltamisalasta säädetään puolestaan kyseisen asetuksen 15 artiklan h alakohdassa, jonka aiheena on ”*se, miten velvoitteen voi saada lakkaamaan, sekä vanhentumista ja määräajan menettämistä koskevat säännöt, mukaan lukien vanhentumisajan tai määräajan alkaminen, katkaiseminen ja keskeyttäminen*”.

Koska vaatimuksen perusteena oleva onnettomuus tapahtui Portugalissa, kyseisen säännöksen mukaan käsiteltävässä asiassa on sovellettava Portugalin lainsäädäntöä enintään valittajan vaatiman oikeuden riitautetun vanhentumisen osalta.

Rooma II -asetuksen 19 artiklassa, jonka otsikko on ”Saatavan siirtyminen”, säädetään samaan aikaan seuraavaa: ”*Jos henkilöllä (velkoja) on sopimukseen perustumaton saatava toiselta henkilöltä (velallinen) ja jos kolmas henkilö on velvollinen suorittamaan tai on tämän velvollisuuden täyttääkseen suorittanut maksun velkojalle, tähän kolmannen henkilön velvoitteeseen sovellettavan lain perusteella määräytyy, onko kolmannella henkilöllä oikeus ja missä määrin käyttää niitä oikeuksia, jotka velkojalla oli velallista kohtaan näiden välisiin suhteisiin sovellettavan lain mukaan.*”

Edellä esitettyjen seikkojen perusteella on selvitetävä, pyritäänkö Rooma II -asetuksen 19 artiklalla varmistamaan, että vahingonkärsijälle maksun

⁶ Teoksessa *O Regulamento Roma II*, 2017, Principia, s. 164.

suorittanut kolmas osapuoli pystyy ennakoimaan, mitä lakia sovelletaan sijaantulijan ja henkilön, jonka sijaan on tultu, välisessä (sisäisessä) suhteessa ja missä määrin kyseistä oikeutta voidaan käyttää sopimusenluokisessa suhteessa vahingonkorvausvastuun perustavasta tapahtumasta vastuussa olevaa velallista vastaan, eli rajoittuuko ”kolmannen osapuolen lain” soveltaminen pelkkään sijaantulo-oikeuden käyttämisestä koskevien edellytysten määrittelyyn. Vai voidaanko vahingonkäräjän sijaan tulleen kolmannen osapuolen lakia soveltaa myös oikeuden vanhentumista koskeviin sääntöihin, kuten vahingon aiheuttaneen osapuolen vakuutusenantaja väittää, jolloin ensisijaisiksi tulevat Rooma II -asetuksen 15 artiklan h alakohdan ja 4 artiklan 1 kohdan säännökset.

Toisin sanoen, onko Rooma II -asetuksen 19 artiklaa tulkittava siten, että kun käsiteltävän asian valittaja, joka on vahingonkäräjän sijaantuliija, käyttää oikeutta sopimukseen perustumattomaan vahingonkorvaukseen, sovelletaan kyseisen kolmannen osapuolen kansallista lainsäädäntöä, jolla ei ole liittymää sopimusenluokiseen suhteeseen, eli tässä tapauksessa Ranskan lainsäädäntöä, vai koskeeko kyseinen säännös ainoastaan sijaantulon perusteita ja edellytyksiä, jolloin oikeuden vanhentumista koskevien sääntöjen osalta on sovellettava kyseisen asetuksen 15 artiklan h alakohdtaa, luettuna yhdessä 4 artiklan 1 kohdan kanssa, koska kyse ei ole vain kolmannen osapuolen ja velkojan suhteesta, vaan myös vahingonkäräjän korvausoikeuden käyttämisen aineellisista rajoista sopimusenluokisessa suhteessa.

Koska Rooma II -asetuksen oikeudellisen kehyksen tulkinnasta ja soveltamisesta on ilmennyt tällaisia perusteltuja epäilyksiä, jotka vaikuttavat keskeisesti asianosaisten välisen riidan lopulliseen ratkaisuun ja erityisesti valituksen kohteen arviointiin, on Euroopan unionin tuomioistuimelta pyydettävä ennakkoratkaisua, jotta vältetään tarkasteltavana olevan unionin oikeuden eriävät tulkinnat.

3. Ennakkoratkaisupyyntö

Lissabonin sopimuksen 65 artiklan b alakohdan mukaisesti unionin on toteutettava toimenpiteitä yksityisoikeudellisissa asioissa, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia, tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla, ja erityisesti toimenpiteitä, joilla edistetään lainvalintaa ja tuomioistuimen toimivaltaa koskevien jäsenvaltioiden sääntöjen yhteensopivuutta.

Ennakkoratkaisupyyntöllä on kaksi tavoitetta: se tarjoaa takeen unionin oikeuden soveltamisen hajautuneisuuden vuoksi, ja sillä taataan unionin oikeutta soveltavina yleisinä tuomioistuimina toimivien kansallisten tuomioistuinten asema kaikkien Euroopan kansalaisten oikeudellisen yhdenvertaisuuden varmistamiseksi.⁷

Asiassa on tärkeää ottaa esille Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen aiheeseen liittyvät määräykset.

⁷ [–]

Lissabonin sopimuksen 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan Euroopan unionin tuomioistuimen on ratkaistava [– –] *[toistetaan kyseisen artiklan sisältö]*.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklassa määrätään, että ”Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu: a) perussopimusten tulkinnasta [ja] b) unionin toimielimen, elimen tai laitoksen säädöksen pätevydestä ja tulkinnasta” ja että ”jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää Euroopan unionin tuomioistuinta ratkaisemaan sen”.

Käsiteltävässä asiassa on kyse siitä, sovelletaanko Ranskan vai Portugalin kansallista lainsäätöä Portugalissa tapahtuneesta sopimukseen perustumattoman siviilioikeudellisen vahingonkorvausvastuun perustavasta tapahtumasta johtuvan korvausoikeuden vanhentumisajaksi ja tämän vanhentumisajan laskentatapaan, kun vahingonkärsijä ja vakuutusenantajalle vaatimuksen esittänyt sijaantulija ovat Ranskan kansalaisia.

Eurooppa-neuvoston 5.11.2004 hyväksymässä Haagin ohjelmassa kehoitetaan jatkamaan aktiivisesti sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin liittyviä lainvalintasääntöjä (Rooma II) koskevaa työskentelyä.⁸

Portugalilaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetussa tilanteessa on ilmennyt Rooma II -asetuksen 19 artiklan tulkintaan liittyvä ristiriita, kun kyseinen artikla luetaan yhdessä saman asetuksen 4 artiklan 1 kohdan ja 15 artiklan h alakohdan kanssa, ja kyseisen tulkinnan perusteella määräytyy, sovelletaanko oikeuden vanhentumista koskeviin sääntöihin ja vanhentumisajan laskentatapaan Portugalin vai Ranskan lainsäädäntöä, jotka johtavat riidan ratkaisemiseen eri tavoin.

Lisäksi on todettava, että kansallisen oikeuskäytännön ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön tarkastelun perusteella riidanalaista kysymystä ei ole käsitelty riittävästi, niin ettei epäilystä jäisi, vaan edellä mainittuja Rooma II -asetuksen säännöksiä on edelleen hankalaa tulkita.

Tässä tapauksessa on siis tarpeen pyytää ennakkoratkaisua.

Tiivistelmä oikeusriidan keskeisistä tosiseikoista

– Onnettomuus tapahtui Portugalissa, ja siinä olivat osallisina uimari, joka on Ranskan kansalainen, ja portugalilainen huvivene.

– Onnettomuudessa vahinkoa kärsinyt uimari nosti ranskalaisessa tuomioistuimessa kanteen Ranskan lainsäädännöllä tähän tarkoitukseen perustettua vakuutuslaitosta vastaan, ja hänelle korvattiin onnettomuudesta aiheutuneet vahingot.

⁸ Rooma II -asetuksen keskeisenä tarkoituksena on edistää sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa.

– Ranskalainen vakuutuslaitos on nostanut käsiteltävässä asiassa kanteen veneen vakuuttanutta vakuutuksenantajaa vastaan, ja se vaatii vahingonkärsijän sijaantulijana hyvitystä maksamastaan määrästä.

– Vakuutuksenantaja hyväksyy sijaantulijan asiavaltuuden, mutta vastustaa kuitenkin vaatimusta vedoten korvausoikeuden vanhentumiseen Portugalin lainsäädännön mukaisesti.

Euroopan unionin tuomioistuimelta pyydetään ennakkoratkaisua seuraavaan kysymykseen:

Sovelletaanko vahingonkorvausoikeuden vanhentumiseen onnettomuuden tapahtumapaikan lainsäädäntöä (Portugalin lainsäädäntöä) 11.7.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 864/2007 (Rooma II) 4 artiklan 1 kohdassa ja 15 artiklan h alakohdassa säädetyn mukaisesti vai tuleeko kyseisen asetuksen 19 artiklan perusteella sovellettavaksi siksi, että vaatimuksen esittää vahingonkärsijän sijaantuliija, sijaantulijana olevan kolmannen osapuolen lainsäädäntö (Ranskan lainsäädäntö)?

3. VÄLIPÄÄTÖS

Edellä esitetyn perusteella Tribunal da Relação de Lisboa tekee seuraavan välipäätöksen:

- a) ratkaisun antamista lykätään;
- b) Euroopan unionin tuomioistuimelta pyydetään ennakkoratkaisua seuraavaan kysymykseen: sovelletaanko vahingonkorvausoikeuden vanhentumissääntöihin onnettomuuden tapahtumapaikan lainsäädäntöä (Portugalin lainsäädäntöä) 11.7.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 864/2007 (Rooma II) 4 artiklan 1 kohdassa ja 15 artiklan h alakohdassa säädetyn mukaisesti vai tuleeko kyseisen asetuksen 19 artiklan perusteella vahingonkärsijän sijaantulijan tilanteessa sovellettavaksi sijaantuliijana olevan kolmannen osapuolen lainsäädäntö (Ranskan lainsäädäntö).

Asian käsittelyä lykätään, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin on antanut lopullisen ratkaisun.

Ennakkoratkaisupyyntö esitetään ennakkoratkaisupyyntöjen tekemisestä kansallisille tuomioistuimille annettujen suositusten mukaisesti. Kun ennakkoratkaisupyyntö on vahvistettu saapuneeksi, asiaa käsittelevä jaosto tiedustelee ennakkoratkaisupyyntöä käsittelevän etenemisestä kolmen kuukauden välein.

Oikeudenkäyntikuluista ei määrätä.

Lissabonissa 5.4.2022

TYÖASIAKIRJA